

VĂMILE ȘI OCNELE ÎN MOLDOVA EPOCII FANARIOTE. ASPECTE FISCALE

Vămile și Ocnele au ocupat un loc deosebit de important în ansamblul veniturilor domniei. Ambele implicau realizarea unor câștiguri însemnate în bani, prin modalități diverse. Din vămi se realizau venituri atât prin taxe percepute la hotare sau în interior pentru mărfurile importate sau exportate, cât și prin taxele plătite pe circulația internă și pe comercializarea bunurilor. Din ocne se realizau câștiguri din vânzarea sării, principalului produs al subsolului Moldovei, precum și din taxele plătite la circulația și comercializarea acestui produs indispensabil consumului oamenilor și animalelor.

În paginile de față nu vom face o înregistrare amănunțită a vămilelor și ocnelor, ci ne vom limita la reliefarea unor aspecte care considerăm că se pot dovedi utile pentru întregirea imaginii fiscalității în Moldova anilor 1711-1821.

I. VĂMILE

În linii generale, sistemul vamal în perioada fanariotă rămâne tot cel din veacurile anterioare. Se continuă vămuirea la hotare sau în apropierea lor, dar și în orașele din interior, la locul de desfăcere¹. Relațiile comerciale ale Moldovei, ca și ale Țării Românești, cu străinătatea și, prin urmare, politica lor vamală, erau reglementate pe de o parte de capitulațiile și tratatele comerciale încheiate de Poartă cu puterile străine, iar pe de alta de dispozițiile interne prin care Poarta își rezerva principalele produse agricole, forestiere și miniere ale țării, deci de monopolul otoman, care a determinat și condițiile comerțului intern. Dispozițiile capitulațiilor și tratatelor de comerț semnate de Poartă se aplicau și Principatelor Române. Vama, care se plătea o singură dată, la intrarea sau la ieșirea din țară, era de 3% *ad valorem*².

Exploatarea vămii la graniță se făcea în regie proprie sau prin arendarea la licitație³, situație care se întâlnea și la încasarea dărilor din nomenclatorul fiscal al Moldovei.

Ca și în secolele anterioare, vămile au continuat să fie un venit al Cămării, deci al domnului, iar nu al Vistieriei. Încasările sunt în funcție de volumul importului și al exportului, ele cresc în epocile de liniște, pentru a scădea vertical în timpul războaielor⁴, de care epoca a avut mai mereu parte. Dimitrie Cantemir scria la începutul secolului al XVIII-lea că "din dăjdii

1 Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. III/2, București, 1946, p. 707.

2 *Istoria României*, vol. III, București, 1964, p. 649-650.

3 *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, coord. Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, București, 1988, p. 491.

4 Const. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 710.

și vămi se strâng cam treizeci de mii de imperiali⁵, dar la sfârșitul aceluiași veac și începutul celui următor sumele încasate din vămi sunt cu mult mai mari. Astfel, potrivit lui Stephen Raicevich din vămi se strângeau 200.000 de lei⁶, aceeași sumă întâlnindu-se și la Andreas Wolf⁷. În *Anaforaua Obșteștii Adunări către domnul Moldovei Scarlat Al. Callimachi vv. pentru înstrăinarea Basarabiei*, din 2 octombrie 1812, se arată că se strângeau 200.000 de lei din vânzarea vămilor țării, dintre care 100.000 din partea răpită a Țării Moldovei⁸.

Documentele din perioada fanariotă amintesc existența *vămii domnești*⁹ sau *vama cea mare*¹⁰, care era vama încasată la hotare, precum și unele vămi interne, percepute pe circulația și pe comercializarea bunurilor, asupra cărora ne vom îndrepta atenția în continuare.

1.1. PÂRCĂLĂBIA

I. C. Filitti definea *pârcălăbia* ca pe o taxă percepută pe marfa vândută în târguri, considerând că a apărut în secolul al XVI-lea¹¹. Const. C. Giurescu aprecia și el că pârcălăbia era o taxă care se lua pe mărfurile vândute în târguri, iar pârcălăbii, conducătorilor ținuturilor, beneficiau de o parte a acestei taxe, de nu vor fi primit-o chiar în totalitate¹².

Pârcălăbia continuă să fie prezentă în documentele din secolul al XVIII-lea și din primele decenii ale secolului al XIX-lea, fiind o taxă care greva asupra mărfurilor ce treceau sau se negociau într-un târg, fiind un venit al târgului, care însă putea fi atribuit de domn ca havaet boierilor dregători sau dăruit mănăstirilor. În hrisovul din 23 noiembrie 1754, prin care se stabileau veniturile boierilor dregători, se prevedea ca marele postelnic să încaseze venitul său, "pârcălăbiile după obicei", exceptând pârcălăbia Galaților, care era atribuită marelui jtnicer și marelui pitar, deși înainte și jumătate din această pârcălăbie era tot a marelui postelnic. Tot din acest hrisov aflăm că valoarea pârcălăbiei Galaților era de 1.000 de lei pe an, pe care marele jtnicer și marele pitar trebuiau să și-o împartă în mod egal¹³. Domnii dăruiau și unor mănăstiri venituri din pârcălăbii. De pildă, mănăstirea Galata a avut ca danie pârcălăbia

5 Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, 1973, p. 265.

6 N. Iorga, *Istoria românilor prin călători*, ediția îngrijită, studiu introductiv și note de Adrian Angheliescu, București, 1982, p. 390.

7 *Ibidem*, p. 475.

8 T. Codrescu, *Uricariul sau Colecțiunea de diferite acte care pot servi la istoria românilor*, vol. IV, Iași, 1857, p. 352.

9 *Condica lui Constantin Mavrocordat*, ediție cu introducere, note, indici și glosar alcătuit de Corneliu Istrati, vol. III, Iași, 1987, p. 92-93, 229-230 (în continuare se va cita *Condica*).

10 *Ibidem*, p. 20-21, 120, 155-156.

11 I. C. Filitti, *Considerații generale despre vechea organizare fiscală a Principatelor Române până la Regulamentul Organic*, extras din *Analele Economice și Statistice*, 1935, nr. 1-3, p. 18.

12 Const. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 680.

13 T. Codrescu, *op. cit.*, vol. II, p. 271-273.

obișnuită a Târgușorului¹⁴.

În unele privilegii acordate de domnii moldoveni se prevedea și scutirea de pârclăbie. Astfel de scutiri au fost acordate unor sate mănăstirești¹⁵, locuitorilor din Câmpulungul Moldovenesc¹⁶, bărsanilor stabiliți la Putna și Bacău¹⁷, unor meseriași¹⁸ etc.

Tot *pârclăbie* se numea, în unele cazuri, amenda de 1 leu de boul rătăcit de cireadă, încasat "pe obiceiul țării", după cum se menționează într-un document din 11 aprilie 1739¹⁹.

1.2. MORTASIPIA

Prin mortasiapie s-a desemnat taxa care se aplica în legătură cu vinderea vitelor în târguri, dar care s-a extins apoi și asupra altor produse și mărfuri, devenind un fel de taxă asupra vânzării²⁰. În ceea ce privește etimologia s-au emis două ipoteze: prima, a lui Constantin C. Giurescu, care vede o influență a limbii arabe prin cea turcă, de la cuvântul *muhtesib* = socotitor²¹; a doua ipoteză, a lui Teodor Bălan, potrivit căreia ar fi vorba de cuvântul neogrecesc *murtasipes*, adică încasator public²².

S-a considerat mult timp că mortasiopia a fost introdusă de Gheorghe Duca în cea de-a treia domnie în Moldova (1678-1684)²³. Însă, după cele relatate de Ion Neculce, mortasiopia se încasa în timpul lui Vasile Lupu (1634-1653). Acesta a obținut din partea turcilor, pentru trei ani, amânarea achitării birului, iar la sfârșit să încaseze birul odată; în tot acest timp domnul nu a perceput nimic altceva, "numai din desertină și din *mortasipii* (s.n.), din gorștină și din vamă ce lua să chivernisie"²⁴. Mențiunile despre mortasiapie sunt numeroase în perioada fanariotă, fiind, la fel ca și pârclăbia, un venit al târgului, care însă putea fi vândut²⁵, atribuit de domn ca havaet boierilor dregători²⁶ sau dăruit unor mănăstiri, episcopii sau biserică. Cele mai multe dintre mențiunile documentare despre mortasiapie se referă tocmai la

14 *Condica*, vol. II, p. 174, vol. III, p. 243-245.

15 *Ibidem*, vol. III, p. 10-11, 373.

16 Teodor Bălan, *Din istoricul Câmpulungului Moldovenesc*, București, 1960, p. 295-296, 297-298, 299, 303, 304-308.

17 *Condica*, vol. III, p. 119.

18 *Ibidem*, p. 203.

19 *Ibidem*, p. 201.

20 Const. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 654.

21 *Ibidem*.

22 Teodor Bălan, *op. cit.*, p. 114, nota 67.

23 Const. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 117.

24 Ion Neculce, *O samă de cuvinte*, în *Opere. Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, București, 1982, p. 177-178.

25 *Condica*, vol. II, p. 440.

26 T. Codrescu, *op. cit.*, vol. II, p. 271.

donarea acestui venit din diferite târguri către unele lăcașuri de cult. Edificator este cazul bisericii Sf. Gheorghe din Herța, închinată bisericii de la Curu-Ceșme, căreia între 1794-1795 i s-au acordat mortasițiile din târgurile Focșani²⁷, Tuzăra²⁸, Folești²⁹, Fălticeni³⁰, Dorohoi³¹, Stroești³² și Chișinău³³. Cuantumul varia în funcție de natura și importanța produsului. Un exemplu în acest sens îl avem din documentul pe care Grigore al II-lea Ghica o acorda, la leat 7249 (fără lună și zi) slujbașilor care strângeau mortasiția la Iași. Aceștia erau împuterniciți să încasese mortasiția potrivit obiceiului: “2 zloți de car sau de poloboc cu horilcă și 2 oca horilcă de tot carul ce intră în târg, la vamă, 2 potronici și 2 zloți de rachiu ce ar veni din altă țară și 2 oca rachiu; 2 potronici de carul de pește sărat sau proaspăt și 2 oca pește, 2 potronici de polobocul cu miere ce vinde cu bani gata la turci, 1 potronic de putina cu miere (...), 4 bani de carul cu cofe și 2 cofe” etc.³⁴. Pentru vitele vândute în târg se stabilise, în 1776, să se încaseze câte 24 de bani noi de vită, jumătate de la cumpărător și jumătate de la vânzător³⁵. Domnii Țării Moldovei au acordat scutiri de mortasiție unor mănăstiri³⁶, episcopiei Romanului³⁷, locuitorilor din Câmpulungul Moldovenesc³⁸, târgoveților din Vaslui³⁹, unor sate mănăstirești⁴⁰, bârșanilor așezați la Putna și Bacău⁴¹ etc.

1. 3. BRUDINA

Brudina era o taxă plătită la trecerea podurilor și vadurilor, făcând parte din categoria mare a “vămilor dinlăuntru”⁴².

27 Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, XII, Iași-Huși, 1924, p. 72-73.

28 *Ibidem*, p. 73.

29 *Ibidem*, p. 73-74.

30 *Ibidem*, p. 77-78.

31 *Ibidem*, p. 78.

32 *Ibidem*, p. 80.

33 *Ibidem*, p. 79-80.

34 *Condica*, vol. III, p. 111-112.

35 P. Rășcanu, *Lefile și veniturile boierilor Moldovei în 1776. Document de la Grigorie Al. Ghica vv.*, Iași, 1887, p. 38.

36 *Condica*, vol. III, p. 235.

37 Melchisedek, *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, partea a doua, *De la anulul 1714 până în zilele noastre*, București, 1875, p. 21.

38 Teodor Bălan, *op. cit.*, p. 293, 295-296, 299, 303, 304-308.

39 Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, vol. XV, p. 152.

40 *Condica*, vol. III, p. 373-374.

41 *Ibidem*, p. 119.

42 *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, p. 60.

Sunt menționate documentar brudinile principalelor ape curgătoare din Moldova: Dunăre, Nistru, Prut, Siret, Moldova, Bistrița și Trotuș. Brudina se plătea pe carele și vitele încărcate sau slobode și chiar pentru oameni. Cuantumul brudinei nu a fost unitar în toată țara, fiind stabilit în funcție de importanța apelor peste care se trecea. La 1 septembrie 1776 s-au fixat tarifele care trebuiau plătite la principalele ape ale Moldovei. Brudina Dunării era de 20 de bani “de cal, bou, la car și căruță încărcată; iar de vor trece caii sau boii înot să de pe jumătate pentru povară”; brudina Nistrului era de 15 bani sau jumătate din această sumă, după cum treceau animalele pe pod sau înot; brudina Prutului, Siretului, Moldovei, Bistriței și Trotușului era de 6 bani “de cal, bou, la car și căruță încărcată” sau jumătate din sumă dacă animalele treceau înot⁴³.

Brudina a constituit inițial un venit al domnului, care însă putea să-l doneze mănăstirilor sau boierilor⁴⁴. La 8 octombrie 1728 Grigore al II-lea dădea mănăstirea Cetățuia dreptul de a lua brudina la Tabără, pe Prut, unde era un pod pe dubase⁴⁵. La 10 aprilie 1781, Constantin Moruzi dăruia ginerelei său, hatmanul Scarlat Sturza, dreptul de a lua brudina Nistrului de pe podurile și luntrile sale, “care vor umbla pe moșie târgului Soroca”⁴⁶.

2. OCNELE

Ca și vămile, ocnele au constituit un apanaj al domniei, venitul lor mergând la Cămară și reprezentând un coeficient important din totalul încasărilor acesteia⁴⁷. Spre a-și asigura această ramură de venit, domnia a instituit de timpuriu la ocne o administrație deosebită, numită *cămară*, prin numirea a doi boieri, *cămărașii de ocna*⁴⁸. Este foarte probabil că abuzurile la care s-au dedat cămărașii, abuzuri înlesnite de multitudinea daniilor în sare făcute boierilor sau mănăstirilor, de risipa incomensurabilă de la groapa ocnei, din vânzările neînregistrate făcute direct de la ocne ș. a., i-au determinat pe domni să renunțe uneori la serviciile cămărașilor și să utilizeze un alt procedeu de exploatare,arendarea.

Sistemul arendării avea să devină preferat de domnie de pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, de când, documentar, se constată prezența mai multor arendași (companii sau tovărășii) decât cămărașii domnești în afacerea ocnelor⁴⁹. Din ocne se obțineau venituri importante, după cum o dovedesc izvoarele narrative și documentare. Dimitrie Cantemir scria că din ocnele de sare se încasau 10.000 de imperiali ⁵⁰, o cifră pe care însă o considerăm sub nivelul real. La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea sumele care

43 P. Rășcanu, *op. cit.*, p. 71.

44 *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, p. 60.

45 Paul Mihailovici, *Documente moldovenesti găsite la Constantinopol (urmare și sfârșit)*, în *CercLst* X-XII, nr. 1, 1934-1936, p. 113-114.

46 Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise (Documente slavo-române)*, VI/1, Iași-Huși, 1931 p. 143-144.

47 Const. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 710.

48 Dumitru Vitcu, *Istoria salinelor Moldovei în epoca modernă*, Iași, 1987, p. 29-30.

49 *Ibidem*, p. 30.

50 Dimitrie Cantemir, *op. cit.*, p. 265.

proveneau din ocne sunt consemnate de călătorii străini. Stephen Raicevich arăta că se realizau din ocne 300.000 de lei⁵¹, iar Andreas Wolf aprecia că sumele se situau între 200.000 și 400.000 de lei⁵². În anafora pe care boierii moldoveni o prezentau lui Scarlat Callimachi, la 2 octombrie 1812, în legătură cu pierderea Basarabiei, se preciza că din vânzarea ocnelor se realizau 160.000 de lei anual⁵³.

2. 1. SOLĂRITUL

Unii cercetători au văzut în solărit o dare care se încasa de la cei care luau sare pentru nevoile lor din malurile de sare existente la suprafață⁵⁴, în timp ce alții au considerat că darea era percepută de la locuitorii care nu dovedeau că foloseau pentru consum sare de la ocnă⁵⁵.

Solăritul este menționat mai întâi în ținutul Cernăuți (5 decembrie 1681), mai târziu și în ținuturile Suceava și Vrancea⁵⁶. În perioada fanariotă, solăritul este semnalat mai ales în legătură cu localitățile din ținuturile amintite, existând totuși atestări documentare despre perceperea solăritului și în alte ținuturi. Un exemplu în acest sens îl reprezintă cele patru documente date, la 30 noiembrie 1741, lui Nictarie, egumenul mănăstirii Galata, prin care se acorda scutire de solărit satelor mănăstirii: Belcești din ținutul Hârlău, Tămășeni în ținutul Roman, Volcești în ținutul Suceava și Teișoara din ocolul Botoșanilor⁵⁷.

Cuantumul solăritului era de 35 de bani “de casă, de fum”, după cum se preciza într-un document din 18 iulie 1723, acordat vrâncenilor de Mihai Racoviță⁵⁸.

Domnii au alcătuit venituri din solărit unor boieri, cum a fost cazul marelui logofăt, care lua anual câte 500 de lei din solăritul ținutului Cernăuți⁵⁹. Mănăstirea Sf. Spiridon din Iași încasa solăritul Vrancei, “după așezarea ce se va face cu vrâncenii pentru sarea mărunță din Vrancea”⁶⁰.

Din cauza abuzurilor care se petreceau la strângerea banilor solăritului în ținutul Suceava, precum și ca urmare a plângerilor locuitorilor ținutului, Mihai Racoviță desființa solăritul

51 N. Iorga, *op. cit.*, p. 390.

52 *Ibidem*, p. 465.

53 T. Codrescu, *op. cit.*, vol. IV, p. 352-353.

54 Valeria Costăchel, P. P. Panaitescu, A. Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, 1957, p. 390-391; *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, p. 422. Ambele lucrări fac referire mai ales la corespondentul muntean al solăritului, *sărăritul*.

55 Const. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 672; N. Grigoraș, *Dărilor personale ale populației din Țara Românească a Moldovei și dărilor în bani pentru turci de la întemeierea statului și până la reforma lui Constantin Mavrocordat (1359-1741)*, în *CercIst*, an XI, 1980, p. 301.

56 *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, p. 422.

57 *Condica*, vol. III, p. 43.

58 *Ibidem*, p. 290-291.

59 Teodor Bălan, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți, 1937, p. 187-189.

60 P. Rășcanu, *op. cit.*, p. 66; T. Codrescu, *op. cit.*, vol. I, p. 86.

Sucevei la 24 aprilie 1718⁶¹.

Scutiri de solărit au fost acordate aproape numai pentru satele mănăstirești⁶², rareori întâlnindu-se târgoveți⁶³ sau preoți, diaconi și țârcovnici⁶⁴ care să beneficieze de scutiri.

2.2. ALTE VENITURI DIN EXPLOATAREA SUBSOLULUI

În afară de câștigurile obținute de pe urma exploatării și comercializării sării, se mai realizează venituri și din exploatarea *aurului*, însă nici pe de parte nu se compară cu acelea încasate de pe urma sării. Aurul era obținut prin spălarea nisipului unor râuri de munte, cantitatea astfel dobândită fiind un drept al domniei⁶⁵. Dimitrie Cantemir relatează că țiganii aurari trebuiau să dea “pe fiecare an soției domnitorului, drept bir, chiar și patru ocale de aur, care fac 1.600 de drahme”⁶⁶.

Există mențiuni din secolul al XVIII-lea despre exploatarea *silitrei*. Tot Dimitrie Cantemir scria că silitra “se găsește aproape peste tot, fiindcă mai toate câmpiile Moldovei au un pământ negru, bogat în silitră”⁶⁷. Potrivit unui cronicar turc, în trecere pe la noi pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, exploatarea silitrei în Moldova era un monopol al Porții, făcându-se de către un întreprinzător otoman. El avea în subordinea sa nu mai puțin de “3.000 de oameni care atârnă exclusiv de dânsul, nu plătesc voevodului Moldovei nici o dare și sapă după silitră ori unde pot, chiar dacă ar fi să scormonească pentru acest scop temelia unei biserici. Domnii moldoveni sunt altmintrelea vrăjmașii declarați ai acestui privilegiu fiscal, ce nu-s în stare a-l înlătura”. Cantitatea de silitră extrasă era atât de însemnată, adăuga cronicarul turc, încât Poarta nu mai trebuia să caute în altă parte, înregistrându-se chiar și un surplus⁶⁸.

Se poate conchide că veniturile obținute din vămi și oene au deținut un loc major în cadrul Cămării domnești pe tot parcursul epocii fanariote. Aceste câștiguri creșteau în epocile de liniște sau scădeau în timpul deselor războaie purtate pe teritoriul Moldovei.

61 T. Codrescu, *op. cit.*, vol. V, p. 254-255.

62 Teodor Bălan, *op. cit.*, vol. IV, p. 79, 209, vol. V, p. 28; *Din tezaurul documentar sucevean. Catalog de documente. 1393-1849*, ed. Vasile Gh. Miron, Mihai Ștefan Ceaușu, Gavril Irimescu, Sevastița Irimescu, București, 1983, p. 339, 356, 360.

63 Teodor Bălan, *op. cit.*, vol. V, p. 69.

64 *Din tezaurul documentar sucevean*, p. 221-222.

65 Dimitrie Cantemir, *op. cit.*, p. 102.

66 *Ibidem*, p. 103.

67 *Ibidem*, p. 105.

68 Lazăr Șăineanu, *Starea Țărilor Române în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. După un cronicar turc, contemporan cu Cantemir*, în *Revista nouă*, anul III, nr. 1, 1890, p. 22.

**LES PÉAGES ET LES BAGNES DANS LA MOLDAVIE DE L'ÉPOQUE PHANARIOTE.
ASPECTS FISCAUX**

Résumé

Les péages et les bagnes ont détenu une place très importante parmi les revenus du pouvoir. Le système des péages de la période phanariote reste, toujours, celui des siècles précédents. On faisait la perception des droits de douane aux frontières et dans les villes de l'intérieur, aussi, sur les lieux de vente. Les péages constituaient un revenu de la Resserre princière non pas de la Trésorerie. Les encaissements dépendaient du volume de l'exportation et de l'importation qui augmentaient pendant les périodes de paix et diminuaient pendant les nombreuses guerres qui sillonnaient l'époque. Au XVIIIe siècle, les documents mentionnent vama domnească (le péage princier), ou vama cea mare (le grand péage) qui était encaissé à la frontière.

Mais, il y en avait encore quelques péages internes perçus sur la circulation et la commercialisation des biens; pârcălăbia était une taxe qui grevait sur les marchandises qui passaient ou qu'on négociait dans une foire, étant un revenu du bourg, qu'on attribuait, pourtant, parfois, aux monastères ou aux boyards; mortasipia a été, au début, appliquée sur la commercialisation du bétail, dans les foires, mais elle est arrivée à désigner une taxe sur la vente de tous les biens, le quantum variant en fonction du produit commercialisé; brudina était une taxe payée au passage des ponts et des qués, tant pour les moyens de transport, que pour les animaux et pour les gens.

Ocnele (les bagnes) ont, toujours, représenté une source de revenus de la Resserre princière. Les sommes encaissées des bagnes ont été toujours appréciables, ce qui explique l'intérêt des princes pour les richesses du sous-sol. En dehors du monopole princier sur l'exploitation du sel, la principale richesse minérale de la Moldavie, il y a eu, encore, une taxe sur le sel nommée solărit. Cette taxe était encaissée des habitants de certaines régions montagnardes étant, probablement, perçue par ceux qui prenaient du sel pour leurs propres besoins, pas pour la commercialisation, des ravins de sel, existants à la surface, ou de ceux qui ne faisaient pas la preuve de l'utilisation du sel des bagnes. Le Pouvoir encaissait encore certains revenus de l'exploitation de l'or dans les rivières des montagnes par les tziganes orpailleurs. Mais, le gains à la suite de l'exploitation de l'or étaient très petits en comparaison avec ceux qu'on obtenait des bagnes.